

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET
☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.
☎: 441-6501

Ügyszám: 143/2009/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

377/2009. (XI. 11.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) a komádi lakos panaszos¹ 2009. március 19-én előterjesztett **panaszára indult eljárásban** a 2009. november 11-én megtartott zárt ülésén **született állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k .

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I.

A panaszos a vele szemben 2009. március 15-én foganatosított intézkedésekkel kapcsolatban terjesztette elő panaszát, amelyben az alábbiak miatt kérte a Testület vizsgálatát.

Előadása szerint az említett napon, 13 óra körül a Március 15. téren tartott rendezvényen kívánt részt venni. A térre való bejutás során eleget tett az általa megalázonak, jogszerűtlennek és indokolatlannak tartott ruházat-átvizsgáláson, amely szerinte megnehezítette az oda érkezők részvételét a rendezvényen.

A körbekerített térre érve „nem európai embernek tűnő személyek” megjegyzéseket tettek a panaszosnál lévő történelmi magyar zászlóra, majd rátámadtak. Ezt követően „több brutális, rendőrnek látszó személy” is a panaszosra támadt, korlátozták személyi szabadságát, megbilincseltek.

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

A rendőrök a panaszost a Gyorskocsi utcai fogdába szállították, ahol orvosi vizsgálatnak vetették alá, amely után meztelenre vetkőztették, majd egy zárkában helyezték el.

A késő esti órákban a panaszost átvitték a Budapesti Nyomozó Ügyészségre, ahol a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 229. §-ának (1) bekezdése szerinti hivatalos személy elleni erőszak bűncselekményének elkövetésével gyanúsították meg. Álláspontja szerint a hatóságok valótanul állították azt, hogy egy 2 méteres zászlórúd lengetésével a panaszos veszélyeztette a rendezvény résztvevőinek biztonságát, illetve hogy többször megrúgta (...) r. hdgy.-ot és (...) r. ftőrm.-t.

A gyanúsítás miatt a panaszos panasszal élt, mivel úgy gondolta, nem követett el bűncselekményt.

Kihallgatása március 16-án 0 óra 20 perckor ért véget. Ezt követően a panaszost visszavitték a Gyorskocsi utcai fogdába, ahol ismételen orvosi vizsgálatnak vetették alá. A vizsgálat után pedig ismét meztelenre kellett vetkőznie.

A panaszos megjegyzi, hogy a Budapesti Nyomozó Ügyészség által kiállított igazolás szerint „előállítás” március 15-én 13 óra 05 perctől március 16-án 16 óra 59 percig tartott.

Sérelmezi, hogy amikor elbocsátották, nem kapta vissza a történelmi magyar zászlót, és azt a tájékoztatást kapta a Budapesti Nyomozó Ügyészségen, hogy keresse meg. Később, március 17-én a panaszos bejelentést tett a Budapesti Nyomozó Ügyészségen, hogy a történelmi magyar zászlót szolgáltatassák neki vissza. Itt arról informálták, hogy az ügyész által felvett jegyzőkönyv szerint a zászló a rendőrségtől nem került át az ügyészségre, és nincs tudomásuk arról, hogy azzal mi történt. Megjegyzi, hogy a tőle elvett zászló „szabad forgalomban beszerezhető, nem veszélyes a közbiztonságra, semmilyen jogszabály nem tiltja beszerzését, és birtoklását”, továbbá, hogy a zászló lefoglalásáról határozat nem született.

A panaszos a beadványában leírt rendőri eljárást emberi és alkotmányos jogai – így gyülekezési joga, szabad mozgáshoz való joga, személyes szabadsága, tulajdonhoz való joga – durva megsértésének tartja. Kéri a Testületet, hogy intézkedjen a vele szemben intézkedő rendőrök feljelentés megtételéhez szükséges adatai, valamint a saját személyével kapcsolatosan keletkezett iratok beszerzése érdekében.

II.

A Testület a panasz elbírálásához szükséges információk beszerzése érdekében megkereséssel fordult Budapest rendőrfőkapitányához, aki Budapesti Rendőrfőkapitányság (a továbbiakban: BRFK) hivatalvezetője útján az általa rendelkezésre álló dokumentumok mellett az alábbi tartalmú tájékoztatást nyújtotta.

1) A BRFK hivatalvezetőjének válaszlevele szerint a panaszossal szemben foganatosított intézkedések idején a Március 15. téren a Fővárosi Önkormányzat Polgármesteri Hivatal (a továbbiakban: FŐPOHI) rendezvénye zajlott. A főszervező előzetes kérésének megfelelően a rendőrség a rendezvény helyszínét kordonnal vette körül. A rendezvényen tömegosztatásra nem került sor, a rendőrség a tömeget nem szólította fel a terület elhagyására.

2) A panaszos előállításával kapcsolatosan a válaszlevél az alábbiakat közli. Az előállítás helyét a 188-20/2009. TÜK számú biztosítási terv jelölte ki, amely alapján a Gyorskocsi utcai fogdán egy teljes épületszint állt rendelkezésre az előállítottak elhelyezésének céljából.

A válaszlevél hivatkozik a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 51. §-ának (3) bekezdésére, amelynek értelmében „az előállító helyiségben történő elhelyezéskor, az előállított, elővezetett, visszatartott személyt fel kell világosítani az intézkedés várható időtartamáról. Ruházatát át kell vizsgálni, és tőle el kell venni azokat a tárgyakat, amelyeket fogva tartáskor sem tarthat magánál. Nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról, szükség esetén orvosi ellátásban kell részesíteni.”

A 2009. március 15-én foganatosított előállítások végrehajtásával kapcsolatosan a BRFK hivatalvezetője levelében előadja, hogy azok valamennyi érintett esetében – így a panaszosnál is – az alábbi rend szerint zajlottak: az orvosi vizsgálatot követően az előállított személyeknél lévő tárgyakat letétbe helyezték, és ismételt ruházat-átvizsgálást hajtottak végre. A fogdai befogadást megelőző ruházat-átvizsgálásnak és a testfelület vizuális áttekintésének célja a fogdai rendkívüli események – önkárosítás, támadás, szökés – megelőzése. „Ennek érdekében el kell venni a hónaljba, a lábujjak közé rejtett zsilettet, önakasztásra alkalmas szövetet, fonalat, spárgát, a herezacskók alá rejtett drogot, illetőleg más, fogdában nem tartható szereket, gyógyszereket.” A fogdai befogadást megelőző ruházat-átvizsgálás során az előállított személyeket felszólították, hogy a náluk lévő tárgyakat helyezték letétbe, majd őket a ruházat-átvizsgálása idejére egy paraván („lefüggönyözött irodarész”) mögé küldték. Itt felszólították őket ruházatuk levetésére, amelynek eredményeként a befogadást végző fogdaőrnek lehetősége volt a személyek ruházatát anélkül átvizsgálni, hogy az előállítottak testéhez hozzáért volna. Ezt követően a fogdaőr megtekintéssel ellenőrizte, hogy az előállított személy visel-e a testen tiltott, támadásra vagy önkárosításra alkalmas tárgyat. A ruházat-átvizsgálást valamennyi személynél, így a panaszos esetében is azonos nemű fogdaőr végezte.

A válaszlevél tanúsága szerint a 2009. március 15-én, a Gyorskocsi utcai fogdán végrehajtott előállítások körülményeivel kapcsolatosan a BRFK-n belső vizsgálat folyt. Ez megállapította, hogy az említett napon eljáró fogdaőr – megfelelő eligazítás hiányában – az előállításra vonatkozó szabályok helyett a szigorúbb, fogdai befogadásra vonatkozó előírásokat alkalmazta, amikor az előállított személyek levetett ruházatát, ezt követően pedig testfelületét is átvizsgálta. Ez az intézkedés a vizsgálat megállapítása szerint aránytalan és indokolatlan volt.

Szintén megállapította a vizsgálat, hogy a BRFK Közbiztonsági Szervek Közrendvédelmi Főosztály Fogdaszolgálati Osztály vezetője, mint a fogvatartásért felelős parancsnok helytelenül értelmezte a vonatkozó szabályokat, és nem gondoskodott arról, hogy a szabálysértés miatt előállított személyek elhelyezése a megfelelő szabályok szerint történjen.

A vizsgálat konklúziója szerint „a befogadásra vonatkozó ruházat-átvizsgálási szabályok helytelenül kerültek alkalmazásra, mert előállított személy esetében csak a ruházat átvizsgálása szükséges”. A testfelület ruházat nélküli átvizsgálása a fogdába történő befogadáskor alkalmazandó eljárás, és szabálysértés elkövetése miatti előállítás nem minősül sem őrizetbe vételnek, sem szabálysértési őrizetnek.

Mivel a befogadás jog- és szakszerűségéért felelős parancsnok, és a befogadást végző beosztott nem a hatályos jogszabályoknak megfelelően járt el, velük szemben fegyelmi eljárás indult.

A válaszevél megjegyzi továbbá, hogy a panaszosnál a fogdára történt befogadásakor nem volt zászló, így ilyen tárgy a letéti jegyzőkönyvben sem szerepel.

3) A BRFK hivatalvezetőjének tájékoztatása szerint a panaszossal szemben hivatalos személy elleni erőszak büntetvény megalapozott gyanúja miatt büntetőeljárás van folyamatban a Budapesti Nyomozó Ügyészségen.

4) A válaszevél mellékleteként a BRFK hivatalvezetője csatolta Budapest Rendőrfőkapitánya 01000/12945/2009. ált. számú egyedi utasítását a 2009. március 14-én 0 órától március 16-án 8 óráig tartó fokozott ellenőrzés elrendeléséről.

Budapest rendőrfőkapitánya a 0100/12945/2009. ált. számú egyedi utasításában, a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 30. §-ának (1), valamint (3) bekezdése alapján Budapest teljes területére fokozott ellenőrzést rendelt el 2009. március 14-én 0 órától 2009. március 16-án 8 óráig. A feladat végrehajtásába beosztott rendőri állomány a fokozott ellenőrzés keretében figyelemmel kísérte a rendezvényekre érkezőket, megakadályozta az esetleges jogsértések kialakulását. Ennek során szűrőpróbaszerű igazoltatásokat, ruházat- és csomagátvizsgálást hajtott végre. Az állomány feladata volt az esetlegesen megbomló rend helyreállításában való közreműködés, jogsértés esetén a szükséges intézkedések végrehajtása. Az utasítás indokolása szerint a nemzeti ünnepekhez kapcsolódó események, rendezvények kiemelkedő társadalmi jelentőséggel bírnak, amely indokoltá teszi, hogy ezek nyugodt körülmények között, zavartalanul, a résztvevők biztonságának garantálása mellett kerüljenek megrendezésre. A nemzeti ünnep és az egyéb demonstratív tömegrendezvények biztonságos lebonyolítása érdekében indokolt az érintett helyszíneken a személy- és gépjárműforgalom fokozott ellenőrzése. Ezen kívül az indokolás tartalmazza mindazokat a jogszabályhelyeket, amelyek a fokozott ellenőrzés elrendelését lehetővé teszik.

5) A sérelmezett intézkedést foganatosító rendőrök jelentésükben előadják, hogy a panaszost 2009. március 15-én az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése alapján igazoltatták, 31. §-ának (1) bekezdése alapján átvizsgálták, majd az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdés b) pontja alapján, mint bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személyt állították elő. Ennek során az Rtv. 47. §-a alapján vele szemben testi kényszert, illetve 48. §-ának a), b) és d) pontja szerint, önkárosítás és támadás megakadályozása, valamint ellenszegülés megtörése érdekében vele szemben bilincs kényszerítő eszközt alkalmaztak. A bilincs alkalmazása 13 óra 5 perctől 13 óra 45 percig tartott, amelynek következtében a panaszosnak sérülése keletkezett, orvosi ellátásáról az eljáró rendőrök gondoskodtak.

A jelentés szerint a panaszos az Rtv. 18. §-ának (1) bekezdése alapján hozzátartozó vagy képviselő értesítését nem kérte.

Az eseményeket a jelentés a következőképpen tartalmazza. A panaszos igazoltatására a Március 15. tér lezárt, kordonokkal körülvett részén került sor (...) r. őrnagy utasítására. A panaszos egy kb. 2 méter hosszú fanyélen 1x1 méteres nagyságú Árpád-sávós zászlót tartott magánál, és azt lengetve, kiabálva zavarta a téren megjelent ünneplőket. Magatartásával a panaszos a rendezők felszólítását követően sem hagyott fel, ezért a helyszínen jelenlévő parancsnok, Kalmár őrnagy utasítására őt a rendőrök intézkedés alá vonták.

Ennek keretében a rendőrök is felszólították a panaszost, hogy fenti magatartásával hagyjon fel, és a lezárt területről távozzon, tekintettel arra, hogy a rendezvény a gyülekezési törvény hatálya alá tartozik. Mivel a panaszos a többszöri felszólításnak nem tett eleget, az eljáró rendőrök (...) őrnagy újabb utasítására őt a tömegből testi kényszer alkalmazásával kiemelték, és a gyűjtőpontra elvezették.

Az elvezetés során a panaszos lábával több alkalommal a rendőrök irányába rúgott, az intézkedésnek aktívan ellenállt, ezért őt egy szolgálati személygépkocsihoz vezették, és annak nekitámasztották. Miközben az elszállítást végző csoportra várahoztak, a panaszos önkárosító magatartást tanúsított, fejét többször a gépkocsi oldalába verte, miközben kiabálva a rendőröket szidalmazta. Ezt követően vezették el az eljáró rendőrök a panaszost a Petőfi szobor Duna felőli részéhez, az előállító gépkocsihoz. Miközben a panaszost az előállító gépkocsiba próbálták beszállítani, újfent ellenállt, és ismét a rendőrök irányába rúgott.

A panaszost ezt követően a BRFK Gyorskocsi utcai objektumába állították elő, ahol az előállítást végző rendőrök intézkedtek orvosi ellátásáról is. Az orvos a vizsgálat során a panaszos jobb válla felett karral párhuzamos lefutásban 3x7 cm hosszú, zúzódásos sérülést észlelt, illetve a bal térd alatt hüvelykujjnyi zúzódásos sérülést fedezett fel. A panaszos elmondása szerint sérüléseit elfogása során szerezte.

A jelentéshez mellékelte parancsnoki kivizsgálás megállapította, hogy az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése szerint végrehajtott igazoltatás, 31. § (1) bekezdése alapján végrehajtott átvizsgálás és a 33. § (2) bekezdés b) pontja szerinti előállítás jogszerű és

szakszerű volt, valamint a 47. § szerinti testi kényszer alkalmazása, továbbá a 48. § a), b) és d) pontjai alapján a bilincs kényszerítő eszköz alkalmazása szintén jogszerűnek és szakszerűnek minősíthető. A parancsnoki álláspont szerint nem sérült az Rtv. 15. §-ában foglalt arányosság követelménye sem.

6) Az előállításról készített jelentőlap az előállított személy által elkövetett cselekmény rövid leírásaként a következőt tartalmazza: „Hergelte a tömeget, felszólításra nem akarta elhagyni a lezárt területet, intézkedésnek ellenállt, rugdosta a rendőrt.” Az előállítás okaként a jelentőlapon a bűncselekmény elkövetését jelölték meg, az előállítás jogalapjaként pedig az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdés a) pontját (tehát azt a rendelkezést, amely szerint a rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt, akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek). A jelentőlap tanúsága szerint a cselekmény abbahagyására irányuló felszólítás elhangzott, kényszerítő eszközként pedig támadás megakadályozása érdekében bilincset alkalmaztak.

7) A válaszlevél mellékleteként a Testület rendelkezésére bocsátott, mintegy 10 perc hosszúságú videofelvételen két, a panaszossal szemben végrehajtott intézkedés látható. Az első a panaszos igazoltatása, amely nem a Március 15. téren, hanem attól eltérő helyszínen, feltehetően a sérelmezett intézkedést megelőző időpontban zajlott.

A felvétel utolsó három percében láthatóak a panaszolt intézkedéssel összefüggő események. Kezdetben az, hogy a kordonnal körülzárt területen a zászlót lengető panaszos közelében néhány tíz fős tömeg tartózkodik, majd a kamera a beléptető kapuk felé fordul, és akkor tér újra vissza a korábbi helyszínre, amikor onnan hangzavar hallatszik. Ezt követően azt láthatjuk, hogy a csoportosulásból a panaszos rendőri kíséretben válik ki, és őt a beléptető kapuk irányába vezetik. A beléptető kapun való áthaladása után azonban a panaszos a felvételen már nem vehető ki.

8) F. F. r. örgy., a BRFK Közrendvédelmi Főosztály Fogdaszolgálati Osztály beosztottja 2009. március 15-én kelt jelentésében rögzítette, hogy az aznap előállított panaszos a fogdára történt befogadása során rendőri bántalmazást panaszolt. A fogdaorvos a panaszost megvizsgálta, megállapításait orvosi véleményben rögzítette. A panaszos írásban nyilatkozott arról, hogy az elfogásakor alkalmazott rendőri intézkedések során sérült meg.

9) Az orvosi vélemény megjegyzései szerint a panaszos arca jobb oldalán, jobb vállán és bal térdén szerzett sérüléseket, amelyek ellenére őrizetbe vehető.

10) Az iratok között megtalálható a BRFK Gazdaságvédelmi Főosztály Vagyonvédelmi Osztály vezetőjének a határozata, amelyben a panaszos 2009. március 15-én 13 óra 5 perckor megkezdett előállítását, 2009. március 16-án 01 óra 5 percig meghosszabbította tekintettel arra, hogy az eljárási cselekmények lefolytatásához szükséges volt.

11) A Budapesti Nyomozó Ügyészségnek a panaszos őrizetbe vételét elrendelő határozata szerint a kényszerintézkedés a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) alapján 2009. március 15-én 13 óra 5 perckor vette kezdetét, és március 18-án 13 óra 5 percig tartott.

A vezető ügyész a BRFK útján arról tájékoztatta továbbá a Testületet, hogy a panaszos őrizetbe vételét elrendelő határozatot a gyanúsított kihallgatás során, 2009. március 16-án 00 órakor ismertették a panaszossal, és az ellene indult büntetőeljárásban a nyomozást 2009. július 13-án iratismertetéssel fejezték be.

12) A panaszos iratokhoz csatolt nyilatkozata szerint az előállítás időtartama alatt ételmelet kapott, és sérüléseit nem a fogdán szerezte.

13) A letéti tárgyakról kiállított jegyzőkönyv a panaszostól átvett tárgyak között nem említ zászlót.

14) A panaszos az iratokhoz csatolt és általa aláírt nyilatkozat tanúsága szerint jogairól és kötelezettségeiről szóbeli és írásbeli tájékoztatást kapott a rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet 2. §-ának (9) bekezdésében foglalt előírás alapján a fogda napirendjére, a panasz és kérelem előterjesztésének módjára, a fegyelmi vétségekre és fenyegetésekre, valamint a jogorvoslati lehetőségekre vonatkozóan.

15) A Testület 2009. június 25-én újabb megkereséssel fordult Budapest rendőrfőkapitányához, hogy a panaszos beadványával kapcsolatosan tisztázásra szoruló kérdésekben további tájékoztatást kérjen.

A BRFK hivatalvezetője válaszlevelében tájékoztatta a Testületet arról, hogy a panaszossal szembeni intézkedést a Tolna Megyei Rendőr-főkapitányság állományába tartozó rendőrök fogatosították, így jelentést készíttetni velük a BRFK-nak nem állt módjában.

A Testület kérdésére továbbá a hivatalvezető előadta, hogy a panaszos ügyészségi meghallgatást megelőző előállítására és a fogdára való befogadására az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdés b) pontja alapján – hivatalos személy elleni erőszak büntette elkövetésének megalapozott gyanúja miatt – került sor. Ugyanakkor az ügyészségi meghallgatását követő, második befogadását a Budapesti Nyomozó Ügyészség Nyom. 377/2009/2. számú, őrizetbe vételt elrendelő határozata indokolta, mivel az ügyészség a Be. 126. §-ának (1)-(2) bekezdései és a 127. § (1) bekezdése alapján a panaszos bíróság elé állítását rendelte el.

Az ügyészség az őrizetbe vételt elrendelő határozatot a 2009. március 16-án 00 órakor hirdette ki a panaszos előtt.

16) A BRFK hivatalvezetőjének tájékoztatása alapján a Testület megkeresést küldött a Tolna Megyei Rendőr-főkapitányság vezetőjének, és kérte a sérelmezett intézkedéssel

összefüggésben rendelkezésre álló iratok megküldését. a megyei rendőrfőkapitány válaszleveléhez mellékelve a Testület rendelkezésére bocsátotta az intézkedő rendőrök jelentését, az előállítás időtartamáról kiállított igazolást, az egyik eljáró rendőr, továbbá F. L. r. hadnagy 2009. március 19-én készített jelentését, illetve augusztus 3-án készített kiegészítő jelentését.

17) A 2009. március 19-én készített jelentésben a hadnagy az alábbiakat adta elő. 2009. március 15-én a BRFK Közrendvédelmi Főosztály alárendeltségében látott el szolgálatot a nemzeti ünnep biztosításán a Március 15. téren. Megjegyzi, hogy a kordonon belül a rendezvény biztosítását az Elit Védelem biztonsági cég látta el.

13 óra 5 perc körüli időben a helyszínbiztosítás parancsnoka utasítást adott, hogy a hadnagy egységével menjen a kordonnal körbezárt területre, és megjelölt egy személyt, akivel szemben intézkedniük kellett, mert a biztonsági cég beosztottai kérésére ez a személy nem volt hajlandó abbahagyni cselekményét, és nem akart távozni a kordonnal körbezárt területről.

Az őrnagy utasítása nyomán a hadnagy személyazonossága igazolására szólította fel a panaszt, aki egy 2 m hosszú fából készült nyélen, „amely sérülés okozására alkalmas”, egy kb. 1x1 m-es Árpád-sávós zászlót lengetett, és „ordítózza zavarta” az ünnepségre érkezett személyeket.

A hadnagy a panaszt felszólította továbbá cselekménye abbahagyására és a lezárt terület elhagyására is – figyelemmel arra, hogy a rendezvény a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozott.

Mivel a panaszos a rendőrök többszöri felszólításának sem tett eleget, őt a hadnagy egysége Kalmár őrnagy utasítása alapján testi kényszerrel a tömegből kiemelte, a gyűjtőpontra elvezette és földön fekvő helyzetben megbilincselte.

A panaszos kezéből a zászlót az intézkedés végrehajtása során (...) r. ftörm. vette ki, és a kordon bejáratánál, a biztonsági cég alkalmazottainak őrzetében helyezte el.

A panaszos elvezetése során többször a rendőrök irányába rúgott, az intézkedésnek aktívan ellenállt, ezért az eljáró rendőrök a gyűjtőponton, az előállítást végző egység megérkezéséig egy szolgálati gépjárműnek támasztották. Ekkor azonban a panaszos a jelentés szerint önkárosító magatartást tanúsított, és fejét többször az említett gépkocsi oldalába verte, miközben azt kiabálta: „Gyilkosok, gyilkosok!”. A panaszt ezt követően a rendőri egység a Petőfi szobor Duna felőli oldalához vezette, ahonnan az előállító gépkocsi a Gyorskocsi utcába szállította.

A hadnagy az előállítás során intézkedett a panaszos orvosi ellátásáról, és a vizsgálat eredményét korábbi jelentésével egyezően adja elő.

Jelentésében végül megjegyzi, hogy a panaszos kiemelése során a közhangulat az intézkedő rendőrök ellen nagymértékben felfokozódott, ezért ezt követően a személy-

és vagyonvédelmet részesítették előnyben, amely miatt a panaszos tulajdonát képező zászló sorsát nem állt módjukban nyomon követni. Az ügyész utasítására utóbb a hadnagy felvette a kapcsolatot az (...) Kft. ügyvezető igazgatójával, aki elmondta, hogy a panaszos kiemelését követően az ő alkalmazottjait is támadás érte, és a beléptető kapunál elhelyezett zászlót egy ismeretlen férfi magához vette, majd elvegyült a tömegben. A zászló további sorsáról az ügyvezetően nincs tudomása.

Fenti magatartása alapján a panaszos ellen a hadnagy büntetőeljárás megindítását kezdeményezte hivatalos személy elleni erőszak cselekménye miatt.

18) 2009. augusztus 3-án készített kiegészítő jelentésében a hadnagy a Testület által feltett kérdésekre válaszolva az alábbiakat adta elő.

Arról, hogy a panaszost a rendőri intézkedést megelőzően érte-e támadás, alakult-e ki a környezetében a résztvevők között zavargás a hadnagynak nincs tudomása, mivel akkor egységével a készenléti helyen tartózkodott.

Hozzáfűzi, hogy a panaszos kiemelésére az általa tanúsított magatartás miatt volt szükség, ugyanis viselkedésével megpróbálta megbontani a békés megemlékezés rendjét. A rendezvény helyszíne egy kordonnal körbezárt terület volt, ahová a beléptetést az Elit Védelem biztonsági cég végezte. A belépés feltétele az volt, hogy a rendezvényre érkezők nem tarthatnak maguknál a résztvevők életét, testi épségét veszélyeztető tárgyat. A panaszosnál ugyanakkor egy 2 m hosszú fanyelű zászló volt, ami a helyszínbiztosítás parancsnoka szerint veszélyt jelentett a megjelentekre.

Ezt a zászlót a panaszos a rendezők többszöri felszólítására sem volt hajlandó kivinni a lezárt területről, és azzal hadonászott. Mindezekre figyelemmel a rendőri intézkedés megelőző jellegű volt, zavargás kialakulását előzte meg.

Bilincset az eljáró rendőrök 13 óra 5 perctől 13 óra 45 percre alkalmaztak, mivel a panaszos a rendőri felszólításnak nem tett eleget, az intézkedésnek először passzívan, majd aktívan ellenállt, később a rendőrök ellen támadólag lépett fel, és önkárosító magatartást is tanúsított.

A zászló sorsával kapcsolatosan a hadnagy a március 19-én készített jelentésében foglaltakkal egyezően nyilatkozott.

19) A panaszos előállításának időtartamáról kiállított igazolás kapcsán megállapítható, hogy az csupán az előállítás kezdetének időpontját jelöli meg, befejezésére vonatkozó adatot nem tartalmaz. Rögzíti továbbá, hogy a panaszos hozzátartozó vagy képviselő értesítését nem kérte, élelmezést nem kért, s a rendőri intézkedés módjával szemben panasszal kíván élni.

20) A Testület szeptember 28-án néhány további, tisztázásra szoruló kérdést intézett a sérelmezett intézkedést foganatosító rendőrökhöz. A Tolna Megyei Rendőr-

főkapitányság válaszul megküldte F. L. r. hadnagynak a Testület által feltett kérdésekre adott válaszát.

A hadnagy elmondása szerint a panaszoshoz lépve felszólította őt előbb személyazonosságának igazolására, majd cselekménye – garázda magatartása, obszcén szavak kiabálása – abbahagyására, továbbá a lezárt terület elhagyására. A panaszos a felhívást követően nem volt hajlandó igazolni magát. Ennek következtében – (...) r. őrnagy utasítására a rendőrök a panaszost előállítási szándékkal a tömegből kiemelték.

A panaszos előállítására a rendőri válasz szerint az őrnagy adott utasítást, mivel felszólítás ellenére sem volt hajlandó magát igazolni, rendzavaró cselekményével felhagyni, a kezében tartott zászlórudat letenni, és a lezárt területet elhagyni.

A panaszos a rendőri intézkedésnek először passzívan, majd aktívan ellenállt, ugyanis lábával többször megrúgta a hadnagyot, ezért a hivatalos személy elleni erőszak megalapozott gyanúja is alátámasztotta az előállítás jogszerűségét.

A panaszost a rendőrök a téren tartózkodó tömegben vonták intézkedés alá, mely tömeget a panaszos ezalatt a rendőrök ellen hergelte.

A panaszost a tömegből való kiemelését követően a gyűjtőpontra kísérték, tehát arra a helyre, amelyen előzetes kijelölés alapján sor kerül a kiemelt személyek ruházatának átvizsgálására, illetve az illetékes rendőri szerv képviselőinek való átadásra, valamint az előállítottak elszállítására.

III.

A panaszos sérelmei kapcsán a Testületnek elsőként abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a hatáskörére vonatkozó szabályok a történetek kivizsgálását – a Be. előírásai alapján elrendelt őrizetbe vételre figyelemmel – milyen mértékben teszik lehetővé.

A Budapesti Nyomozó Ügyészség tájékoztatása szerint a panaszos őrizetbe vételét elrendelő határozatot a panaszossal a gyanúsított kihallgatás során, 2009. március 16-án 00 órakor ismertették. Ezt megelőzően tehát a rendőrség a panaszossal szemben saját hatáskörében eljárva lépett fel: igazoltatni próbálták, vele szemben kényszerítő eszközöket alkalmaztak, majd a Gyorskocsi utcába előállították, és ott a határozat közlésének időpontjáig fogva tartották.

A fentiek alapján a Testület megállapította, hogy jelen esetben vizsgálata a panaszossal szembeni kényszerítő eszköz alkalmazásra és a panaszos előállítására egyaránt kiterjed egészen az őrizetbe vételt elrendelő határozat közlésének időpontjáig, vagyis 2009. március 16-án 00 óráig attól függetlenül, hogy a Be. 126. §-ának (5) bekezdése értelmében – mely szerint a terheltnek az őrizetbe vétel elrendelését megelőző hatósági fogva tartását az őrizet tartamába be kell számítani – a panaszos őrizete március 15-én 13 óra 5 perckor vette kezdetét.

IV.

A Testület eljárása során megállapította, hogy a panaszossal szemben fogatosított intézkedések érintették a panaszos személyes szabadságát, emberi méltósághoz és tulajdonhoz való jogait az alábbiak szerint.

1) A sérelmezett rendőri fellépésre az iratok tanúsága szerint azért került sor, mert a panaszos egy 2 méter hosszú fanyélre tűzött zászlót lengetett a rendezvény területén, illetve kiabált. Ezen magatartása mind a rendezők, mind az eljáró rendőrök megítélése szerint zavarhatta a rendezvény többi résztvevőjét, illetve testi épségüket veszélyeztethette.

Az iratok szerint továbbá a rendőri beavatkozás szükségességét támasztotta alá az a körülmény is, hogy a fenti magatartás abbahagyására a rendezők, illetve a biztonsági cég alkalmazottai is felszólították a panaszost, aki azonban a kérésnek nem tett eleget.

Az eljáró rendőr a Testült kérdéseire válaszul hozzáfűzte továbbá, hogy a panaszos kiemelésére az általa tanúsított magatartás miatt volt szükség, ugyanis viselkedésével megpróbálta megbontani a békés megemlékezés rendjét. A rendőr megjegyzése szerint rendezvény helyszínére a beléptetést az (...) biztonsági cég végezte, és a rendezvényre csak olyan személyek léphettek be, akik nem tartottak maguknál a résztvevők életét, testi épségét veszélyeztető tárgyat. A panaszosnál ugyanakkor egy 2 méter hosszú fanyelű zászló volt, ami a helyszínbiztosítás parancsnoka szerint veszélyt jelentett a megjelentekekre. Ezt a zászlót a panaszos a rendezők többszöri felszólítására sem volt hajlandó kivinni a lezárt területről és azzal hadonászott. Mindezekre figyelemmel a rendőri intézkedés megelőző jellegű volt, zavargás kialakulását előzte meg.

Az intézkedő rendőr jelentése szerint tehát a panaszos a nála lévő zászlót – hiszen az sérülés okozására alkalmas volt – be sem vihette volna a rendezvény területére. Mivel azonban erre sor került, utóbb szólították fel arra, hogy a lezárt területet a zászlóval hagyja el.

Az események kapcsán beadványában maga a panaszos is említi azt, hogy a rendezvényre való belépését követően a nála lévő zászlóra – általa meg nem jelölt személyek – megjegyzéseket tettek, majd rátámadtak, és ezt követte a rendőrök „támadása”.

Budapest rendőrfőkapitányának egyedi utasítása, amelyben 2009. március 14-én 00 órától március 16-án 8 óráig fokozott ellenőrzést rendelt el, indokolásában rögzíti, hogy a nemzeti ünnepekhez kapcsolódó események, rendezvények kiemelkedő társadalmi jelentőséggel bírnak, amely indokoltá teszi, hogy ezek nyugodt körülmények között, zavartalanul, a résztvevők biztonságának garantálása mellett kerüljenek megrendezésre. Ennek biztosítása a rendőrség feladata.

A Testület az esemény kapcsán felhívja a rendőrség figyelmét, hogy – ellentétben a rendőri jelentésekben foglaltakkal – a Főpolgármesteri Hivatal ünnepi megemlékezése nem minősül a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény (Gytv.) hatálya alá tartozó rendezvénynek, mivel a Hivatal a gyülekezési jog, mint alapvető szabadságjog alanya nem lehet. Ezért annak megítélésében, hogy a szervezők mire kérhetik meg a rendőrséget nem a Gytv. az irányadó.

Ugyanakkor a rendőrségnek ettől függetlenül volt jogalapja beavatkozni az eseményekbe azon az alapon, hogy a panaszos magatartása veszélyezteti a rendezvény biztonságát. A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 142. § (2) bekezdésének b) pontja értelmében rendzavarást követ el és ötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható, aki nyilvános rendezvényen a rendező szerv, illetőleg a rendőrség biztonságra vonatkozó felhívásának, rendelkezésének nem tesz eleget. Az . (5) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a § alkalmazásában nyilvános rendezvény a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó rendezvény, továbbá az olyan rendezvény, amely mindenki számára azonos feltételek mellett nyitva áll.

Nem csupán a Gytv. hatálya alá tartozó rendezvények vonatkozásában érvényesül tehát a rendező biztonságra vonatkozó utasításaival szemben fennálló engedelmeskedési kötelezettség, és nem csak e rendezvények tekintetében szankcionálja a magyar jog az ellenszegülést. Ennek figyelembe vételével elfogadhatónak tartotta a Testület, hogy a panaszost a rendőrség az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdésének megfelelően, a közrend, a közbiztonság védelme érdekében jogszerűen szólította fel személyazonossága igazolására.

2) A panaszos kiemelésével és előállításával kapcsolatosan a Testület a következő megállapításokat teszi.

Arra vonatkozóan, hogy a panaszos tömegből való kiemelését és előállítását mi indokolta, a Testület a rendőrségtől teljesen koherens magyarázatot nem kapott.

Az előállítás végrehajtásáról szóló jelentésnek az alkalmazott intézkedések és kényszerítőeszközök Rtv. belső jogalapjának felsorolására szolgáló rovata szerint a panaszost az eljáró rendőrök az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdés b) pontja alapján, mint bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személyt állították elő. Az előállításról készült jelentőlap viszont az Rtv. 33. § (1) bekezdésének a) pontját – szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten érés – jelölte meg mint az előállítás jogalapját. A jelentőlap az előállított személy által elkövetett cselekmény rövid leírásaként a következőt tartalmazza: „Hergelte a tömeget, felszólításra nem akarta elhagyni a lezárt területet, intézkedésnek ellenállt, rugdosta a rendőrt.”

Az előbb említett okot – az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdés b) pontját – jelölte meg az ügyészségi meghallgatást megelőző előállítás és a fogdára való befogadás jogalapjaként a BRFK Hivatalvezetője is a Testületnek 2009. június 25-én írt levelében.

Ugyanakkor a rendőri jelentés alapján a Testületben felmerült annak a lehetősége, hogy a panaszos előállítása már azelőtt megkezdődhetett, hogy ő a kiemelése során a rendőrök felé rúgott volna. A rendőri jelentés szerint ugyanis a rendőrök felszólították a panaszost, hogy rendzavaró magatartásával hagyjon fel, és a lezárt területről távozzon, ám a panaszos a többszöri felszólításnak nem tett eleget, ezért az eljáró rendőrök (...) r. őrnagy utasítására őt a tömegből testi kényszer alkalmazásával kiemelték, és a gyűjtőpontra elvezették. A jelentés tehát nem egyértelmű abban a tekintetben, hogy a kiemelés már eleve az előállítás szándékával történt-e, vagy csupán a panaszosnak a területről való eltávolítását célozta, és az előállításról csak azután született döntés, hogy a panaszos a kiemelés során a rendőrök felé rúgott.

A Testület ezért legutolsó megkeresésében kifejezetten rákérdezett arra, hogy a kiemelés előtt vagy közben született döntés az előállításról. Október 7-én készült kiegészítő jelentésében F. L. hadnagy egyértelműen azt válaszolja, hogy a kiemelés célja már eredetileg is az előállítás foganatosítása volt, a Testület azon konkrét kérdésére pedig, hogy milyen bűncselekmény gyanúja tette szükségessé a panaszos előállítását, újra a kiemelés kapcsán hivatkozott okokat említi: a panaszos többszöri felszólítás ellenére sem volt halandó letenni a kezében tartott zászlórudat és elhagyni a területet, nem igazolta magát, nem hagyott fel rendzavaró cselekményével, és csak kiegészítő jelleggel teszi hozzá, hogy miután a panaszos megrúgta a rendőröket, már ez a tény is az előállítás jogosságát támasztotta alá.

Megállapítható, hogy a panaszosnak a rúgás előtti magatartásai a szó büntetőjogi értelmében vett erőszakot nem tartalmaznak, így garázdaságnak nem tekinthetők. A rendőrök állítólagos megrúgása, amely miatt a panaszos ellen büntetőeljárás indult, valamennyi jelentés szerint a kiemelés megkezdését követően történt, márpedig a rendőri nyilatkozatok szerint már a panaszos kivezetésére is az előállítás szándékával, annak végrehajtása érdekében került sor, tehát az előállításról hozott döntés a kiemelés megkezdését megelőzően született.

Éppen ezért aggályos, hogy az előállításról írt jelentés és a jelentőlap is bűncselekmény elkövetésére (illetve annak gyanújára) hivatkozik az előállítás alapjaként, noha az előállítás egyértelműen megkezdődött még azelőtt, hogy a panaszos a bűncselekmény elkövetésének lehetőségét felvető magatartást tanúsította volna. Vizsgálni kellett ennek fényében, hogy a megvalósul-e jogsértés ha a jelentés olyan Rtv.-beli rendelkezést jelöl meg az előállítás jogalapjaként, amely az előállítás megkezdésekor nem állt fent.

Ebben a körben a rendőrségi iratokban konkrétan, Rtv.-beli § számmal megjelölt előállítási okok mellett a Testület vizsgálatát kiterjesztette valamennyi, az előállítással összefüggésben említett egyéb körülményre, amelyek az intézkedés alapjául szolgálhattak.

Az intézkedés napján készített rendőri jelentés szerint a rendőrök igazoltatás céljából léptek a panaszoshoz, aki egy zászlót lengetve és kiáltozva zavarta az ünneplőket. A rendőrök felszólították a panaszost, hogy magatartásával – jelesül a zászló

lengetésével és a kiabálással – hagyjon fel, és a lezárt területől távozzon, tekintettel arra, hogy a rendezvény a gyülekezési törvény hatálya alá tartozik. Mivel a panaszos a többszöri felszólításnak sem tett eleget, az eljáró rendőrök Kalmár őrnagy újabb utasítására őt a tömegeből testi kényszer alkalmazásával kiemelték, és a gyűjtőpontra elvezették.

Az aznap kiállított jelentőlap az előállított személy által elkövetett cselekmény – vagyis az előállításra okot adó körülmények – rövid leírásaként a következőt tartalmazza: „Hergelte a tömeget, felszólításra nem akarta elhagyni a lezárt területet, intézkedésnek ellenállt, rugdosta a rendőrt.”

F. L. hadnagy 2009. március 19-én készített jelentése ehhez képest azt a többletelemet tartalmazza, hogy ő cselekménye abbahagyása és a lezárt terület elhagyása mellett személyazonossága igazolására is felszólította a panaszost. Mivel a panaszos a rendőrök többszöri felszólításának sem tett eleget, őt a hadnagy egysége Kalmár őrnagy utasítása alapján testi kényszerrel a tömegeből kiemelte.

2009. augusztus 3-án készített kiegészítő jelentésében F. L. hadnagy hozzáfűzi, hogy a panaszos kiemelésére az általa tanúsított magatartás miatt volt szükség, ugyanis viselkedésével megpróbálta megbontani a békés megemlékezés rendjét.

F. L. hadnagy szeptember 28-án a Testület kérdéseire válaszul előadta, hogy a sérelmezett intézkedés végrehajtásakor a panaszoshoz lépve felszólította őt előbb személyazonosságának igazolására, majd cselekménye – garázda magatartása, obszcén szavak kiabálása – abbahagyására, továbbá a lezárt terület elhagyására. A panaszos a felhívást követően nem volt hajlandó igazolni magát. *Ennek következtében – (...) r. őrnagy utasítására – a rendőrök a panaszost előállítási szándékkal a tömegeből kiemelték. A panaszos előállítására az őrnagy adott utasítást, mivel felszólítás ellenére sem volt hajlandó magát igazolni, rendezavaró cselekményével felhagyni, a kezében tartott zászlórudat letenni, és a lezárt területet elhagyni.*

A fentiek szerint a panaszos előállításának oka valójában az volt, hogy nem tett eleget a rendőrök felszólításainak, miszerint igazolja magát, illetve hagyjon fel a rendbontó, rendezavaró magatartás tanúsításával. Ezen körülményekből következően az előállítás tényleges jogalapját az Rtv. 33. § (2) bekezdés a) pontja (előállítható, aki a rendőr felszólítására nem tudja magát hitelt érdemlően igazolni, vagy az igazolást megtagadja) és ugyanezen törvényhely f) pontja (előállítható, aki a szabálysértést az abbahagyásra irányuló felszólítás után is folytatja) jelentette.

Megállapítható tehát, hogy abban az időpillanatban, amelyben az előállításra irányuló rendőri intézkedés megkezdődött, bizonyosan nem állt még fent az az ok, amelyre a rendőrök az előállítás alapjaként hivatkoztak [az Rtv. 33. § (1) bekezdés a) pontjában megjelölt tettenérés, illetve a 33. § (2) bekezdés b) pontjában szereplő ok, bűncselekmény gyanúja]. Ugyanakkor a jelentések részletesen tartalmazzák azokat a tényeket, körülményeket, amelyek az előállítás tényleges jogalapját jelentik, és aggálytalanul megállapítható, hogy milyen okból döntöttek a rendőrök a panaszos

előállítás mellett, ezért a Testület – az érintett jogszabályhelyek kifejezett megjelölésének hiányában is – megnyugtatóan állást tudott foglalni az előállítás jogszerűsége tekintetében. A Testület az előállítás jogszerűsége mellett annak arányosságát is vizsgálta, és a körülmények összességének figyelembe vételével (több, előállítást megalapozó magatartás, többszöri felszólítás figyelmen kívül hagyása, stb.) megállapította, hogy az intézkedés arányos volt.

Az előállítás jogalapjának fent ismertetett módon való, hiányos megjelölése ugyanakkor – az intézkedés jogszerűségének és arányos alkalmazásának rögzítésén túl – egy további következtetés levonását is szükségessé teszi. Aggályos, hogy a rendőrségi iratok konkrét hivatkozás formájában nem az intézkedés valós, eredendő jogalapját jelölték meg, hanem azt, amely utóbb, az előállítás során keletkezett. Ez a fajta tisztázatlanság ugyanis megalapozhatja a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő jogának sérelmét, amennyiben kétségesse teszi, hogy a panaszos megismerhette előállításának valódi – az előállítás megkezdésekor fennálló – okát.

3) A panaszossal szemben alkalmazott kényszerítő eszközök kapcsán a Testület a következőket állapította meg.

Az Rtv. 47. §-a értelmében a rendőr – intézkedése során – az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszert) alkalmazhat. A 48. § alapján pedig a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy a) önkárosításának megakadályozására, b) támadásának megakadályozására, c) szökésének megakadályozására, d) ellenszegülésének megtörésére.

Jelen esetben a panaszossal szemben eljáró rendőrök az Rtv. 47. §-a alapján testi kényszert, illetve 48. §-ának a), b) és d) pontja szerint, önkárosítás és támadás megakadályozása, valamint ellenszegülés megtörése érdekében bilincset vetettek be.

A kényszerítő eszközök használatát az iratok tanúsága szerint az tette szükségessé, hogy a panaszos a rendőrök többszöri felszólításának sem tett eleget, ezért a biztosítás parancsnoka utasítást adott a panaszos kiemelésére és előállítására. Ezt követően a rendőrök a panaszost testi kényszerrel a tömegből kiemelték, a gyűjtőpontra elvezették és földön fekvő helyzetben megbilincseltek. Az elvezetés során a panaszos lábával több alkalommal a rendőrök irányába rúgott, az intézkedésnek aktívan ellenállt, ezért őt egy szolgálati személygépkocsihoz vezették, és annak nekitámasztották. Miközben az elszállítást végző csoportra várakoztak, a panaszos önkárosító magatartást tanúsított, fejét többször a gépkocsi oldalába verte.

A Testület megítélése szerint az iratok kellő mértékben igazolják a kényszerítő eszközök alkalmazásának szükségességét.

A panaszos a rendőrök arra vonatkozó felszólításainak, hogy igazolja magát, továbbá hogy rendzavaró magatartásával hagyjon fel, nem tett eleget, amely ellenszegülést a

rendőrök – többszöri felszólítás után – jogszerűen törték meg testi kényszer alkalmazásával az Rtv. 47. §-ában foglalt felhatalmazás szerint.

Ugyancsak jogszerűen került sor a panaszos megbilincselésére, mivel a rendőrök felé irányuló rúgásokból a rendőrök – a panaszos korábbi ellenszegülését is figyelembe véve – megalapozottan tarthattak a panaszos támadásától.

4) A panaszos azon sérelmei kapcsán, amelyek a fogdára való befogadás módjával kapcsolatosak, a III. pontban foglaltakra figyelemmel a Testület utal arra, hogy a két sérelmezett eljárás közül megállapításokat csupán az első vonatkozásában tehet, amikor a panaszost előállítottként helyezték el a rendőrség gyorskocsi utcai épületében, míg a második, őrizetbe vett személyként történt befogadására vizsgálatát nem állt módjában kiterjeszteni. A fogdára való befogadás körülményeivel kapcsolatosan az alábbiak állapíthatók meg.

a) A panaszos jelzi, hogy a fogda egyik helyiségében meztelenre vetköztették, és megnézték a testüregeit. A rendőrség a panaszossal és társával szemben foganatosított intézkedések médiavisszhangjára való tekintettel, az eseménysorral kapcsolatban belső vizsgálatot rendelt el.

A vizsgálat megállapította, hogy a kérdéses napon eljáró fogdaőr – megfelelő eligazítás hiányában – az előállításra vonatkozó szabályok helyett a szigorúbb, fogdai befogadásra vonatkozó előírásokat alkalmazta, amikor az előállított személyek levetett ruházatát, ezt követően pedig testfelületét is átvizsgálta. Ez az intézkedést a vizsgálat megállapítása szerint aránytalan és indokolatlan volt.

Szintén megállapította a vizsgálat, hogy a BRFK Közbiztonsági Szervek Közrendvédelmi Főosztály Fogdaszolgálati Osztály vezetője mint a fogva tartásért felelős parancsnok helytelenül értelmezte a vonatkozó szabályokat, és nem gondoskodott arról, hogy a szabálysértés miatt előállított személyek elhelyezése a megfelelő szabályok szerint történjen, ne pedig a fogdába történő befogadás szigorúbb, általános szabályai alapján.

A rendőrség közleménye szerint (http://www.police.hu/friss/BRF-20090318_90.html) a befogadás szakszerűségéért felelős osztályvezető, a befogadást végrehajtó fogdaőr és a szabálysértési eljárást lefolytató két előadóval szemben fegyelmi eljárás indult.

b) A jogszabályi helyzet áttekintése után a Testület – a rendőrség következtetéseivel nagyrészt egybehangozóan – az alábbiakat állapította meg.

Az Rtv. 33. §-a alapján előállított személyek helyzetére – jogaira, kötelezettségeire – nem vonatkozik részletes szabályozás.

Az Rtv. 97. §-a (1) bekezdésének h) pontja értelmében az előállított is fogvatartottnak minősül. A fogvatartott bizonyos alapvető jogait rögzíti az Rtv. A törvény 18. §-ának (1) bekezdése kimondja: a fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy

egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a Rendőrséget terheli. Ha a fogvatartott fiatalkorú vagy gondnokság alá helyezett, haladéktalanul értesíteni kell törvényes képviselőjét vagy gondnokát.

A (2) bekezdés értelmében a Rendőrség gondoskodik a fogvatartott elhelyezéséről, a fogva tartás miatt bekövetkező egészségkárosodás megelőzéséhez szükséges ellátásáról. A sérült, beteg vagy más okból sürgős orvosi ellátásra szoruló fogvatartottat orvosi ellátásban kell részesíteni.

A (3) bekezdés szerint a fogvatartott jogait csak annyiban lehet korlátozni, amennyiben az a szökés vagy elrejtőzés, a bizonyítási eszközök megváltoztatásának vagy megsemmisítésének megakadályozását, újabb bűncselekmény elkövetésének megelőzését, illetőleg az őrzés biztonságát, a fogda rendjének megtartását szolgálja.

Az Rtv. az előállított vonatkozásában ezen túlmenően kimondja, hogy az előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell, és az előállítás időtartamáról részére igazolást kell kiállítani [33. § (4) bekezdés].

A Szolgálati Szabályzat 51. §-a ezeket a rendelkezéseket azzal egészíti ki, hogy az előállított személyt előállító vagy biztonságos őrzését szolgáló más helyiségben kell elhelyezni. Az azonos ügyben előállítottakat el kell különíteni. Ha az előállító helyiségben előállított személy van, gondoskodni kell az állandó őrzéséről. E szakasz (2) bekezdése szerint az előállító helyiségben történő elhelyezés, nyilvántartás és őrzés végrehajtásának feltételeit a rendőri szerv vezetője biztosítja.

A (3) bekezdés kimondja: az előállító helyiségben történő elhelyezéskor, az előállított, elővezetett, visszatartott személyt fel kell világosítani az intézkedés várható időtartamáról. Ruházatát át kell vizsgálni, és tőle el kell venni azokat a tárgyakat, amelyeket fogva tartáskor sem tarthat magánál. Nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról, szükség esetén orvosi ellátásban kell részesíteni.

A korábbi Szolgálati Szabályzatban [a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 3/1995. (III. 1.) BM rendelet] szerepelt egy rendelkezés („az előállított, elővezetett személy ellátására a fogva tartottakra vonatkozó szabályok megfelelően irányadók”), amely alkalmazhatóvá tette a rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet (a továbbiakban: Fogdaszabályzat) szabályait az előállítottakra is. A hatályos Szolgálati Szabályzat elfogadásakor ez a rendelkezés kimaradt, így az előállítottak státuszát csupán a fent idézett „maroknyi” norma szabályozza, mivel a Fogdaszabályzat „fogvatartottokról” beszél, azok közé pedig az előállítottak nem tartoznak [1. § (1) bekezdés: „E rendelet alkalmazásában fogvatartott a bűnügyi, a szabálysértési, a közbiztonsági őrizetes, az előzetesen letartóztatott, valamint az elítélt és a szabálysértési elzárást töltő, amennyiben számára a fogva tartás helyéül rendőrségi fogdát jelöltek ki”].

A Fogdaszabályzat 16. §-ának (1) bekezdése szerint befogadáskor a fogvatartott ruházatát át kell vizsgálni, szükség esetén motozásnak vethető alá. A motozás elvégzésével azonos nemű személyt kell megbízni. A motozás indokolt esetben kiterjedhet a testüreges orvos általi átvizsgálására is. A vizsgálatok során más fogvatartott, a motozásnál a fogvatartottal ellentétes nemű személy sem lehet jelen.

Ez az a rendelkezés, amelynek alapján a panaszost a rendőrök levetkőztették és testüregét megnézték, azaz megmotozták. Bár a BRFK levele nem nevesíti a panaszos által elszenvedett intézkedést, a Testület értelmezésében nyilvánvalóan nem tekinthető a *ruházat* átvizsgálásának a meztelen test szemrevételezése, így a Testület attól függetlenül motozásnak tartja az intézkedést, hogy a panaszos testét az eljáró rendőrök nem érintették meg. A Fogdaszabályzat nem ismer a ruházatátvizsgálás és a motozás közötti átmenetet jelentő jogintézményt, és mivel a meztelen test szemrevételezéssel való ellenőrzése a ruházat átvizsgálásánál mindenféleképpen többet jelent, így csak motozásnak minősülhet.

c) A Testület a rendőrség megállapításait két szempontból kívánja kiegészíteni, illetve korrigálni. A rendőrségi vizsgálat arra a következtetésre jutott, hogy a panaszos motozása „aránytalan és indokolatlan volt”, a Testület véleménye szerint azonban az arányosság és indokoltság kérdése csak akkor merülhet fel, ha az intézkedésnek van jogalapja. Jelen esetben a panaszossal, mint előállított személlyel szemben a Fogdaszabályzat nem volt alkalmazható, így vizsgálatának a jogalapja sem volt meg, ezért az arányosság és indokoltság kérdése az ő esetében fel sem merülhetett: a vele szemben foganatosított intézkedés jogtalanak minősítendő.

Az arányosság kérdése akkor merülne fel, ha az előállított személyt is meg lehetne motozni. Ezzel és a ténylegesen a Fogdaszabályzat hatálya alá eső fogvatartottakkal összefüggésben a Testület arra kívánja felhívni a figyelmet, hogy a Fogdaszabályzat elsődlegesen ruházatátvizsgálást ír elő, és csak *szükség esetén* teszi lehetővé a motozást. A panaszossal kapcsolatban a rendelkezésre álló iratokban semmi nem mutatott arra, hogy szükséges lett volna megmotozni (önkárosításra vagy a fogva tartás biztonságának veszélyeztetésére alkalmas tárgyat próbált a testfelületén becsempészni), így motozása még akkor sem felelt volna meg a szükségesség és arányosság követelményeinek, ha egyébként arra lett volna megfelelő jogalap.

A motozás az emberi méltóságot súlyosan sértő, megalázónak tekinthető eljárás, amely csak abban az esetben lehet jogszerű alapjog-korlátozás, ha megfelelő jogalap birtokában és az arányosság követelményét szem előtt tartva foganatosítják.

Jelen esetben ezek a feltételek nem álltak fenn, ezért a Testület megállapította, hogy a jogalap nélkül végrehajtott motozás az Alkotmány 54. §-ának (2) bekezdésében tilalmazott megalázó bánásmódnak minősül, amely súlyos mértékben sértette a panaszos emberi méltóságához fűződő jogát.

A Testület emellett felhívja a figyelmet arra a jogbizonytalanságra, amelyet az előállítottak – mint személyi szabadságuktól megfosztott személyek – helyzetének

szabályozatlansága okoz. Egy ilyen súlyú jogkorlátozás esetén elengedhetetlen, hogy az érintettek státuszát, jogait és kötelezettségeit részletes normák rendezzék. A probléma megoldása érdekében a Testület jelezni fogja aggályait az Igazságügyi és Rendészeti Miniszternek.

5) Az előállítás időtartamával kapcsolatos panaszosi sérelmek kapcsán a Testület a következők szerint foglalt állást.

Március 15-én 13 óra 5 perctől március 16-án 00 óráig, tehát mintegy 11 órán keresztül a panaszost a rendőrség határozata alapján tartották fogva.

Az Rtv. 33. §-ának (3) és (4) bekezdései alapján: a Rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal, 4 órával meghosszabbíthatja. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani. Az előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell, és az előállítás időtartamáról részére igazolást kell kiállítani.

A panaszos előállításának időtartamáról kiállított igazolás kapcsán megállapítható, hogy az csupán az előállítás kezdetének időpontját jelöli meg, befejezésére vonatkozó adatot nem tartalmaz. A panaszos előállítását meghosszabbító határozat pedig a március 15-én 13 óra 5 perckor kezdődött fogvatartást március 16-án 01 óra 5 percig meghosszabbította mivel az eljárási cselekmények lefolytatásához azt a rendőrség szükségesnek ítélte.

A panaszos gyanúsítotti kihallgatása a Budapesti Nyomozó Ügyészségen március 16-án 00 órakor vette kezdetét, amikor a panaszost tájékoztatták arról, hogy őrizetbe vételét rendelték el.

Az iratok alapján megállapíthatóvá vált, hogy a panaszos fogvatartásának időtartamát alapvetően az határozta meg, hogy ügyészségi meghallgatására mikor kerülhet sor. Mivel erre csupán március 16-án 00 órától volt lehetőség, a rendőrség a nyolc órára elrendelt előállítás időtartamát indokoltnak tartotta meghosszabbítani.

A Testület megítélése szerint jelen esetben fennállt az Rtv. fent hivatkozott rendelkezésében foglalt körülmény, amely az előállítás meghosszabbítását indokolt esetben teszi lehetővé, ha annak célja még nem valósult meg. Erre tekintettel az előállítás időtartamával összefüggésben jogsértést nem állapított meg.

A Testület e vonatkozásban ugyanakkor szükségesnek tartja megjegyezni, hogy amint azt már korábbi állásfoglalásaiban is kifejtette: az előállítás meghosszabbítása esetében elengedhetetlennek tartja az érintett erről való tájékoztatását, és a tájékoztatás dokumentálását. Ebből a célból legcélszerűbbnek az mutatkozik, hogy az előállított a hosszabbító határozaton aláírásával jelezze, mikor kapta kézhez a határozatot, ezért javasolja a rendőrségnek ezen vagy ehhez hasonló módszer bevezetését.

6) A panaszos panaszában sérelmezi, hogy a rendőrök a nála lévő zászlót kivették a kezéből, és azt az intézkedéseket követően nem kapta vissza.

A rendőri jelentés a panaszos kezéből a zászlót az intézkedés végrehajtása során (...) r. főrm. vette ki, és a kordon bejáratánál a biztonsági cég alkalmazottainál helyezte el.

F. L. hadnagy március 19-én készített jelentésében pedig arról számol be, hogy a panaszos kiemelése során a közhangulat az intézkedő rendőrök ellen nagymértékben felfokozódott, ezért a személy- és vagyónvédelmet részesítették előnyben, amely miatt a panaszos tulajdonát képező zászló sorsát nem állt módjukban nyomon követni. (...) ügyész utasítására utóbb a hadnagy felvette a kapcsolatot az (...) Kft. ügyvezető igazgatójával, aki elmondta, hogy a panaszos kiemelését követően az ő alkalmazottjait is támadás érte, és a beléptető kapunál elhelyezett zászlót egy ismeretlen férfi magához vette, majd elvegyült a tömegben. A zászló további sorsáról az ügyvezetően nincs tudomása.

A Testület rendelkezésére álló felvételen az látszik, hogy a zászlót az egyik, kiemelést végző rendőr a panaszos kezéből kiveszi, majd félredobja, ezt követően azt egy másik rendőr felveszi, és a felvételen nem követhető helyre viszi.

Az Rtv. 13. §-ának (3) bekezdése szerint: ha a rendőrt az intézkedés megtételében tárgy akadályozza, azt eltávolíthatja, vagy az akadályt más módon elháríthatja. Ez a rendelkezés a rendőrök számára megteremtette a zászló elvételének jogalapját, amely az adott körülmények között arányos fellépésnek is minősült.

A rendőrség azonban hibázott az ezt követő eljárásban. A zászló ugyanis „rendőrségi kezelésbe” került, ezért a tárgy elvételéről egyrészt igazolást kellett volna kiállítani, másrészt a megfelelő őrzést biztosítani kellett volna.

A Testület megjegyzi, hogy az Rtv. 33. §-a szerinti „talált tárgy esetén” követendő eljárás a konkrét esetben azért nem irányadó, mert az érintett rendőröknek feltételezniük kellett, hogy a zászló a panaszos tulajdonát képezi, legalábbis részére kell visszaszolgáltatni az eljárás lezárultát követően.

Ezzel szemben a zászló elvételéről dokumentáció nem készült, és – függetlenül annak vizsgálatától, hogy az érintett rendőr megfelelően járt-e el, amikor a zászlót őrzésre a biztonsági cég munkatársának adta át – megállapítható, hogy a „rendőri kezelésbe” került zászló úgy került ki a panaszos – illetve a rendőrség – birtokából, hogy annak további sorsa nem követhető nyomon, a zászló visszaszolgáltatására nem volt mód. Mindezek alapján a Testület megállapította, hogy a rendőrségi fellépés folytán sérült a panaszos tulajdonhoz való joga.

V.

A fentiek alapján a Testület megállapította, hogy a panaszossal szemben foganatosított intézkedések eredményeként a panaszos emberi méltóságához és tulajdonhoz való jogának összességében súlyos fokú sérelme következett be, ezért a rendelkező részben foglaltak szerint döntött.

Budapest, 2009. november 11.

Dr. Kaltenbach Jenő
elnök

Dr. Juhász Imre
elnökhelyettes

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
testületi tag

Dr. Féja András
testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf
előadó testületi tag

Független Rendészeti Panasztestület